

BIJLAGE 5 - VERZAMELEN VAN REKENINVOER EN INVULLING ALTERNATIEVEN

Deze bijlage heeft betrekking op de manier waarop gegevens zijn verzameld ten behoeve van de berekening van stikstofdepositie en de keuzes die gemaakt zijn bij de invulling van de alternatieven en de scenario's voor dit aspect.

1. 1. Verzamelen van basisgegevens

Door gemeente Menterwolde zijn de dier- en stalgegevens aangeleverd op basis van vergunningdossiers en handhavinggegevens. In de gemeente Menterwolde bevinden zich 137 agrarisch bedrijven, waarvan er 59 in het plangebied van het bestemmingsplan Buitengebied zijn gelegen. Hoewel het bestemmingsplan alleen betrekking heeft op de bouwruimte in het buitengebied, zijn in de berekeningen zijn alle stikstofbronnen in de gemeente meegenomen.

Gebied	Aantal agrarische bedrijven	Glastuinbouwbedrijven		Aantal akkerbouw bedrijven		Aantal bedrijven waar op een grondgebonden manier vee wordt gehouden		Aantal intensieve veehouderijen (IV) of bedrijven met een IV-neventak	
		Aantal	% van het totaal	Aantal	% van het totaal	Aantal	% van het totaal	Aantal	% van het totaal
Menterwolde	137	15	11%	74	54%	29	21%	19	14%
Plangebied	59	0	0%	33	56%	14	24%	12	20%

Tabel 1 Basisgegevens agrarische bedrijven

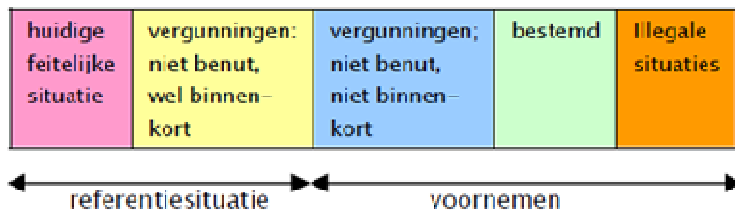
Wat opvalt in de tabel is de homogene spreiding van agrarische bedrijven over het buitengebied en de kernen. Buiten het plangebied (in de kernen) komen naar verhouding evenveel akkerbouwers en grondgebonden veehouders voor. In het plangebied (buitengebied) liggen naar verhouding meer intensieve veehouderijen. Dit is ook logisch, omdat dergelijke bedrijven in de kernen vaak lastiger zijn in te passen. Het glastuinbouwgebied bij Zuidbroek ligt buiten het plangebied.

Actualiteit van de gegevens

In het kader van een handhavingproject, zijn vorig jaar alle vergunninggegevens geactualiseerd. De gebruikte gegevens zijn daardoor actueel en goed bruikbaar voor berekeningen op het detailniveau van een bestemmingsplan buitengebied. Uit een vergelijking van de CBS-aantallen en de door de gemeente aangeleverde gegevens, blijkt dat de gemeente hun dierenaantallen behoorlijk goed in beeld heeft. Zie hiervoor het kopje 'Huidige (feitelijke) situatie'.

1. 2. Keuze voor een referentiescenario

De referentiesituatie is de situatie waarbij geen nieuw bestemmingsplan buitengebied wordt vastgesteld. De referentiesituatie fungeert als ijkpunt, waarmee de milieueffecten van het voornemen kunnen worden vergeleken. Normaal gesproken omvat de referentiesituatie de huidige situatie en ontwikkelingen die ongeacht het wel of niet vaststellen van het bestemmingsplan aan de orde zijn (autonome ontwikkelingen). In de onderstaande figuur is het onderscheid tussen referentiesituatie en het voornemen voor wat betreft milieuvergunningen schematisch weergegeven.

Figuur 1. Onderscheid tussen referentiesituatie en voornemen

Autonome ontwikkelingen die in dit verband van belang kunnen zijn, zijn de volgende:

- bestemde en vergunde activiteiten die zeker binnenkort ingevuld worden;
- generieke, planoverstijgende ontwikkelingen, zoals normen die voortvloeien uit het *Besluit huisvesting ammoniakemissie veehouderij* of het *Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit* (autonome ontwikkelingen).

1. 3. Huidige (feitelijke) situatie

Veebezetting in de huidige situatie

In veel gevallen bestaat er een groot verschil tussen de vergunde situatie en het feitelijk aantal dieren dat wordt gehouden. Een deel van deze onbenutte stalruimte wordt verklaard door seizoensfluctuaties - bijvoorbeeld door een periode waarin veel nieuwe dieren worden geboren - maar een deel van deze onbenutte ruimte is structureel. Dit blijkt namelijk uit de verschillen tussen de vergunde aantallen en de telgegevens van het CBS.

In de tabellen op de volgende pagina wordt het verschil tussen de aangeleverde vergunningsgegevens uit 2012 vergeleken met de CBS-tellingen uit 2012. Deze tellingen geven een beeld van het aantal dieren dat daadwerkelijk in de gemeente wordt gehouden. Door het CBS worden de aantallen schapen en paarden niet geregistreerd. Voor deze dieren aantallen is daardoor geen vergelijking mogelijk.

Diercategorie	Aantallen gemeente (2012)	Aantallen CBS	Afwijking gegevens gemeente .o.v. CBS	Verhouding gemeente/CBS	Gekoze correctiefactor	Corrigeerd aantal
Rundvee	5.285	5.091	194	1,04	1,00	5285
Schapen	207	1.079	-872	0,19	1,00	207
Geiten	0	183	-183	0,00	1,00	0
Paarden en pony's	144	146	-2	0,99	1,00	144
Varkens	9.334	9.482	-148	0,98	1,00	9334
Kippen	400.488	231.977	168.511	1,73	0,70	280341,6

Tabel 2 CBS-tellingen en gemeentelijke telgegevens

De tabellen laten voor een aantal diercategorieën (forse) verschillen zien tussen de gegevens van de gemeente en de CBS-gegevens.

Mogelijke verklaring(en)

Voor een deel van de diercategorieën kunnen deze verschillen worden verklaard doordat het CBS deze categorieën niet registreert (schapen). Daarnaast komt het bij de intensieve veehouderij veel voor dat de gemeentelijke aantallen hoger liggen dan de tellingen van het CBS, omdat de gemeente uitgaat van vergunde aantallen en de vergunningen niet altijd volledig worden benut.

Voor de dominante bedrijfssector, de (melk)rundveehouderij, is er een redelijk compleet beeld. De aantallen van de gemeente liggen iets hoge dan de CBS-aantallen. Dit kan mogelijk worden verklaard door het feit dat er in de melkveesector schaalvergroting gaande is (zie ook paragraaf 1.6, trendscenario).

Afweging ten aanzien van het rekenmodel

Voor de aantallen rundvee, varkens, pluimvee en paarden is een correctiefactor toegepast waarbij de veestapel in het rekenmodel nog steeds iets hoger ligt dan bij de CBS-aantallen.

Voor de vergunningsplichtige bedrijven, zijn de stalsystemen uit de vergunning opgenomen. Van de meldingsplichtige bedrijven - bedrijven die vallen onder het Activiteitenbesluit (voorheen Besluit landbouw) - zijn de stalsystemen niet altijd even goed in beeld. Er is voor gekozen om rekening te houden met een relatief veel voorkomend stalsysteem: een ligboxstal met beweiding.

1. 4. Geen autonome ontwikkeling

In dit geval wordt ervoor gekozen om alleen de feitelijke situatie als referentiesituatie door te rekenen. Vanuit de passende beoordeling is dat verplicht. Het daarnaast apart doorrekenen van de autonome ontwikkeling heeft te weinig toegevoegde waarde. Er spelen op dit moment minder dan 5 concrete aanvragen voor veehouders. Vrijwel alle veehouders voldoen aan de normen van het Besluit huisvesting veehouderij. Het *Besluit huisvesting* zal daardoor vrijwel geen gevolgen voor de ammoniakemissie uit het gebied. Op een totaal van 137 bouwpercelen zal het doorrekenen van de huidige situatie én de autonome ontwikkeling vrijwel tot dezelfde uitkomsten leiden. Zodoende is ervoor gekozen om geen aparte doorrekening van de autonome ontwikkeling te maken.

1. 5. Voornemen

Het gaat hier om een berekening van de maximale stikstofdepositie bij volledige benutting van alle bouwpercelen. Daarbij worden de maximale mogelijkheden die het ontwerpbestemmingsplan op dit moment biedt, aangehouden. Daarbij worden, conform de relevante jurisprudentie, ook bouwmogelijkheden en mogelijkheden die op basis van afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden zijn toegestaan meegenomen.

Ten aanzien van de grondgebonden veehouderijen wordt rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Voor grondgebonden bedrijven is een invulling met een volwaardige melkveehouderij maatgevend. Mede gelet op de afschaffing van de melkquota is het mogelijk dat deze bedrijfstak zich fors zal uitbreiden. Vergroening van akkerbouwgebied is daarbij niet uitgesloten. Worst-case wordt er daarom vanuit gegaan dat ook de akkerbouwers in het plangebied melkvee zullen gaan houden. De planregels staan deze uitwisselbaarheid van de bedrijfsvoering niet in de weg zolang het gaat om een grondgebonden agrarisch bedrijf;

- Grondgebonden betekent dat het bedrijf voor een groot deel van de bedrijfsvoering afhankelijk is van agrarische grond. In het bestemmingsplan is echter niet vastgelegd dat het veevoer afkomstig moet zijn van eigen grond;
- In de berekeningen wordt er vanuit gegaan dat alle veehouderijen gebruik maken van de maximale bouwmogelijkheden die het bestemmingsplan biedt. Grondgebonden bedrijven op basis van wijzigingsbevoegdheden doorgroeien naar een omvang van maximaal 1 hectare; 1,5 hectare of 2 hectare. Daarbij is rekening gehouden met een veebezetting uit de onderstaande tabel;
- Er wordt rekening gehouden met de stalsystemen die minimaal verplicht zijn op basis van het *Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij*. Dit betekent voor volwassen melkvee een uitstoot van 9,5 kg ammoniak (NH₃) per koe. Voor jongvee gaat het om 3,9 kg NH₃;

Maximale invulling bouwpercelen	Aantal dieren op 1 ha	Aantal dieren op 1,5 ha	Aantal dieren op 2 ha
Melkvee	220	300	550
Jongvee	150	200	330
Maximale emissie per bouwperceel	2.675 kg NH₃	3.630 kg NH₃	6.512 kg NH₃

Tabel 3 Maximale veebezetting bij grondgebonden agrarische bedrijven

Intensieve veehouderijen

Ten aanzien van de intensieve veehouderij zijn de regels uit de Provinciale Omgevingsverordening leidend. In de verordening is een gebiedszonering opgenomen, waarmee de maximale bouwmogelijkheden zijn afgestemd op de kwetsbaarheid van landschappen en de nabijheid van de bebouwde kom. In Menterwolde zijn twee zones van toepassing:

- Een witte zone waarbij het stalvloeroppervlak ten behoeve van de intensieve veehouderij niet mag toenemen. Bij de aanstaande herziening van de Provinciale verordening worden mogelijkheden opgenomen om het stalvloeroppervlak uit te breiden ten behoeve van dierenwelzijn. Het aantal dieren blijft daarbij gelijk;
- De groene zone. In deze zone mag maximaal 7.500 m² stalvloeroppervlak ten behoeve van de intensieve veehouderij worden gerealiseerd. In lijn met een publicatie van het Landbouweconomisch Instituut ¹⁾, wordt geconstateerd dat in dit gebied de IV-bedrijven uit de onderstaande tabel mogelijk zijn.

Bedrijfstype	Aantal dieren bij een IV-neventak (ongeveer 2.000 m ²)	Aantal dieren op 7500 m ² stalvloeroppervlak	Maximale emissie per dierplaats (<i>Besluit huisvesting</i>)	Maximale emissie per bedrijf
Varkensbedrijf				
Zeugenbedrijf	135	900	2,6 kg NH ₃ /dierplaats	2.305 kg NH ₃
Vleesvarkensbedrijf	1.500	5.400	1,4 kg NH ₃ /dierplaats	7.590 kg NH ₃
Gesloten Varkensbedrijf	100 zeugen en 800 vleesvarkens	400 zeugen en 3.200 vleesvarkens	2,6 kg NH ₃ /dierplaats en 1,4 kg NH ₃ /dierplaats	5522 kg NH ₃
Pluimveebedrijf				
Vleeskuikens	45.000	124.000	0,045	5.580 NH ₃
Leghen koloniehuisvesting	30.000	123.000	0,125	15.375 NH ₃

Tabel 4 Maximale veebezetting bij intensieve veehouderijen

¹⁾ LEI (2010), Omvang van neventakken varkens- en pluimveehouderij, LEI 10-060, projectcode 31518

Deze bedrijfstypen worden gehanteerd als maximale groei-optie voor de bestaande IV-bedrijven in het plangebied. Wanneer bedrijven op dit moment een groter staloppervlak kennen dan 7.500 m², wordt voor deze bedrijven de huidige emissie gehanteerd.

Bedrijven buiten het plangebied

Omdat het bestemmingsplan buitengebied geen betrekking heeft op de bouwpercelen in de hele gemeente, wordt aangenomen dat de stikstofemissie van bronnen buiten het plangebied gelijk blijft. Op die manier kan een goede beslissing worden genomen over de bouwruimte die in het nieuwe bestemmingsplan wordt mogelijk gemaakt.

1. 6. Alternatief extra schaalvergroting

Gelet op de grootschaligheid van de melkveehouderijen in Menterwolde, zullen een aantal agrarische bedrijven in de komende 10 jaar vermoedelijk groter groeien dan 2 hectare. Met dit alternatief wordt onderzoek gedaan naar de mogelijke effecten van deze extra schaalvergroting. Er wordt rekening gehouden met 10 extra bouwpercelen die doorgroeien tot 3 hectare. In het stikstofmodel wordt er vanuit gegaan dat de percelen liggen in het landbouwkerngebied (groene zone), op een maatgevende locatie uit het oogpunt van stikstofdepositie.

Maatgevend in dit geval zijn de zeer gevoelige habitats in het Drentsche Aa-gebied. Daarom zijn 10 percelen geselecteerd in het zuiden en westen van het plangebied.

Grondgebonden veehouderij

Op een bouwperceel van 3 hectare kunnen 750 stuks melkvee en 500 stuks jongvee worden gehouden. De maximale emissie van een dergelijk bouwperceel is 8.600 kg NH₃.

Intensieve veehouderij

Op basis van het Provinciale beleid gelden de hierboven genoemde maximale bouwmogelijkheden voor IV-bedrijven. Voor dit alternatief gelden daarom geen andere uitgangspunten voor IV-bedrijven dan bij het voornemen.

1. 7. Realistisch trendscenario

Naast de maximale opvulling van alle agrarische bouwpercelen is een trendscenario doorgerekend, waarbij er vanuit wordt gegaan dat de veestapel zich doorontwikkelt volgens de trends die in de afgelopen 10 jaar hebben plaatsgevonden. Dit scenario kan uiteraard niet precies de ontwikkelingen in het plangebied voorspellen, maar geeft een meer realistisch beeld van de omstandigheden waaronder nieuwe vergunningen worden verleend dan het voornemen (de maximale invulling).

In het trendscenario wordt de trendmatige groei en krimp van de veestapel gelijkmatig toegedeeld aan alle percelen toegedeeld waar op dit moment vee wordt gehouden. In beide gemeenten zijn iets andere aannames van toepassing. Binnen de gemeenten zelf zijn echter geen grote verschillen per deelgebied waar te nemen. Modelmatig heeft het daarom weinig zin om meer gedetailleerde voorspellingen te doen over stoppende en groeiende bedrijven. Een gelijkmatige spreiding over de bouwpercelen waar op dit moment vee wordt gehouden geeft op dit detailniveau een goed beeld.

In de gemeente Menterwolde zijn de trends uit de onderstaande tabel aan de orde.

Diercategorie	Aantal CBS (2000)	Aantal CBS (2012)	Jaarlijkse trend 2000-2012 (%)	Gekozen Groeifactor	Verwacht aantal 2023
Rundvee	4.594	5.091	1	1,015	5.896
Schapen	617	1.079	5,2	1,05	354
Geiten	4	183	x	x	183
Paarden en pony's	80	146	5,6	1,02	179
Varkens	6.370	9.482	3,7	1,02	11.606
Kippen	233.350	231.977	0	1	280.342
Eenden	20.000	0	-10	0	0

Tabel 5 Ontwikkeling van het aantal dieren en bedrijfstukken (bron: CBS-landbouwtellingen 2011, 2012)

Voor de verschillende diercategorieën zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Voor de melkveesector wordt er vanuit gegaan dat de veestapel groeit met 1,5% per jaar. Dit betekent dat de veestapel in 2023 is toegenomen met 12%. Een groei van 1,5% ligt iets hoger dan 1% per jaar in de afgelopen 10 jaar. Daarmee wordt geanticipeerd op de versnelde groei van de melkveesector na de afschaffing van het melkquotum;
- Het aantal schapen blijft sterk groeien.
- Vanwege het kleine aantal geiten in het gebied, kan hieruit geen eenduidige trend wordt afgeleid. Er wordt rekening gehouden met een gelijkblijvend aantal;
- Vanwege het strikte IV-beleid van de provincie wordt er vanuit gegaan dat de groei van het aantal varkens in de komende 10 jaar minder sterk is. Er wordt rekening gehouden met een groei van 2% per jaar;
- De pluimveesector is in de afgelopen 10 jaar niet in omvang gegroeid. Gelet op het IV-beleid van de Provincie ligt het ook niet in de lijn der verwachting dat dit in de komende 10 jaar aan de orde is;
- Voor de paardenhouderij wordt rekening gehouden met groei (2% per jaar). Gelet op de economische crisis op dit moment krimp van de paardensector aan de orde, maar over 5 jaar zal de sterke groei naar verwachting opnieuw doorzetten. De groei ligt wel lager dan de afgelopen 10 jaar.

1. 8. Geurhinder

Ten aanzien van het aspect geurhinder worden drie alternatieven of scenario's doorgerekend:

- De huidige situatie;
- Het trendscenario;
- Het voornemen (maximaal ingevuld).

Het doorrekenen van het alternatief extra schaalvergroting is bij het aspect geur niet aan de orde, omdat deze schaalvergrotingsmogelijkheden alleen van toepassing zijn op grondgebonden agrarische bedrijven. Voor de rundveehouderij en akkerbouw, de belangrijkste typen grondgebonden bedrijven, zijn geen geuremissiefactoren vastgesteld, maar gelden vaste afstanden. In het plangebied komen geen grootschalige schapenhouderijen of paardenhouderijen voor.

Ten aanzien van de autonome ontwikkeling geldt hetzelfde als bij de berekeningen voor het aspect stikstofdepositie: het doorrekenen van een autonome ontwikkeling voegt vrijwel niets toe aan de bandbreedte van het onderzoek.

Ten aanzien van de intensieve veehouderij is de maximale geuremissie uit de onderstaande tabel van toepassing.

Bedrijfstype	Aantal dieren bij een IV-neventak (ongeveer 2.000 m ²)	Aantal dieren op 7500 m ² stalvloeroppervlak	Maximale emissie per dierplaats en staltype dat voldoet aan het <i>Besluit huisvesting</i>	Maximale emissie per bedrijf
Varkensbedrijf				
Zeugenbedrijf	135	900	5,4 OU _E /m ³ (D1.1)	4.860 OU _E /m ³
Vleesvarkensbedrijf	1.500	5.400	17,9 OU _E /m ³ (D3)	96.660 OU _E /m ³
Gesloten Varkensbedrijf	100 zeugen en 800 vleesvarkens	400 zeugen en 3.200 vleesvarkens	27,5 OU _E /m ³ (D1.2.11) en 17,9 OU _E /m ³ (D3)	68.280 OU _E /m ³
Pluimveebedrijf				
Vleeskuikens	45.000	124.000	0,24 OU _E /m ³ (E5)	29.760 OU _E /m ³
Leghen koloniehuisvesting	30.000	123.000	0,34 OU _E /m ³ (E2)	41.820 OU _E /m ³

Tabel 6 Maximale geuremissie per bedrijfstype